

FOU-FONDEN FÖR FASTIGHETSFRÅGOR

Personalliggare i byggbranschen

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Förord

Byggherrar verksamma inom offentlig sektor omfattas sedan 1 januari 2016 av en ny lag om personalliggare. Lagen innebär bland annat att byggherren och den som bedriver byggverksamhet är skyldig att upprätta och föra elektronisk personalliggare. Runt om i landet finns många byggarbetsplatser där kommuner och landsting är byggherre.

Det nya regelverket har väckt många frågor. Omfattas kommunens egna anställda av lagen? Hur hanteras ramavtal som inkluderar flera byggarbetsplatser? När och hur kan överlåtelse av ansvaret ske? Vilken utrustning behövs?

Syftet med detta projekt är att sprida skraddarsydd information om den nya lagen till de offentliga byggherrarna. Projektet har bestått av två delar: ett seminarium och en rapport. Seminariet hölls i november 2015 och inspelningen finns på offentligafastigheter.se/vara-kurser.

Den 21 mars 2016 gjorde Skatteverket ett skriftligt ställningstagande med bland annat ett förtydligande av hur begreppet *byggarbetsplats* ska tolkas samt nya riktlinjer för hur personalliggare i byggbranschen ska tillämpas vid ramavtal, serviceavtal, drift- och underhållsavtal. Syftet med ställningstagandet är att reda ut vanliga frågor och underlätta Skatteverkets kontrollbesök. Denna rapport är reviderad efter Skatteverkets ställningstagande.

Projektet har initierats och finansierats av Sveriges Kommuner och Landstings FoU-fonder för fastighetsfrågor. Rapporten är författad av Leo Holmgren-Recht, Printa Public Relations. Författaren har intervjuat och stämt av med ett antal personer som bistått med material och lämnat värdefulla synpunkter: Jan-Åke Lindroth, Region Jämtland Härjedalen; Kerstin Paulson, Locum i Stockholms läns landsting; Anna Nässbjer, Drakfastigheter i Sundsvalls kommun; Marina Bragd Karlsson, Uddevalla kommun; Gunilla Langett, Vallentuna kommun; Conny Svensson, Skatteverket och Peter Löfgren, Byggbranschen i samverkan.

Simon Inner, Sveriges Kommuner och Landsting, har varit projektledare.

Stockholm i maj 2016

Gunilla Glasare
Avdelningschef

Peter Haglund
Sektionschef

Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad

Sveriges Kommuner och Landsting

Innehåll

1. Inledning	4
2. Bakgrund och syfte med lagen	5
Syfte med lagen	5
Lagar och regler	5
Övergångsbestämmelser	6
3. Viktiga begrepp	7
Undantag	8
4. Byggherrens skyldigheter	9
Bygganmälan	9
Tillhandahålla utrustning för elektronisk personalliggare	10
Undantag	10
Hålla den samlade personalliggaren tillgänglig för Skatteverket på byggarbetsplatsen	11
Ändring och avanmälan	11
Överlåtelse av skyldigheter	11
5. Näringsidkarens skyldigheter	12
6. Kontrollbesök och kontrollavgifter	13
Skatteverkets kontrollbesök	13
Kontrollavgifter	13
Mjuk linje under första halvåret 2016	14
7. Förberedelser inom kommuner och landsting	15
8. Frågor och svar	16

1. Inledning

Den här rapporten riktar sig i första hand till byggherrar i kommuner och landsting. Syftet är att beskriva hur byggherren påverkas av den nya lagen om personalliggare i byggbranschen, som trädde i kraft den 1 januari 2016.

Införandet av personalliggare är den största förändringen i byggbranschen på många år. Väldigt många berörs av den nya lagstiftningen, inte bara traditionella bygg- och anläggningsföretag utan också privata och offentliga byggherrar.

Tiden innan lagen trädde i kraft innehöll mycket diskussioner och frågor kring hur lagen skulle kunna tolkas. Många svar ges i den här rapporten. Det går dock inte att täcka in alla tänkbara scenarion i en ny lagstiftning. Det dyker alltid upp situationer som förbisetts, vilket innebär att det kan krävas förtydliganden och ändringar i efterhand. Därför kommer Skatteverket att noga följa utvecklingen och utvärdera lagstiftningen tillsammans med berörda aktörer.

För att lagen ska få avsedd effekt krävs en god dialog mellan Skatteverket, byggbranschen och beställarledet. Som stora beställare av byggtjänster kan kommuner och landsting hjälpa till att öka kännedomen om lagen och bidra till att den tillämpas korrekt.

2. Bakgrund och syfte med lagen

Lagförslaget om personalliggare i byggbranschen antogs av Sveriges riksdag med stor majoritet den 4 december 2014, det finns alltså en bred politisk förankring.

Sedan 2007 finns krav på personalliggare för restaurang- och frisörverksamhet. 2013 infördes motsvarande regler för tvätteribranschen. Även kassaregister inom kontanthandeln omfattas av samma lagstiftning.

Syftet med lagstiftningen är att främja konkurrens på lika villkor genom att försvåra för oseriösa aktörer. En viktig del är att Skatteverket nu har möjlighet att göra oannonserade kontrollbesök på arbetsplatsen. Kontroller i ett tidigt skede är en förebyggande åtgärd som ger myndigheten större möjlighet att upptäcka eventuella oegentligheter. Skatteverket har genomfört cirka 130 000 kontroller i berörda branscher med goda resultat. Mätningar visar att andelen redovisade löner och arbetsgivaravgifter har stigit. Företagen är positiva till Skatteverkets kontrollbesök eftersom de märker att synligheten ute på arbetsplatserna gör skillnad.

Nu har turen för personalliggare kommit till byggbranschen som länge brottats med svarta löner och ekonomisk brottslighet. Enligt Skatteverkets utredning ”Skattefelets utveckling i Sverige 2007-2012” uppgår det årliga skattefelet, alltså svartarbete och skattefusk, till omkring 110 miljarder kronor i Sverige. Samma utredning visar att vart tredje byggföretag anser sig vara utsatt för konkurrens från företag som skattefuskar.

Byggbranschens arbetsgivarorganisationer och fackförbund har varit drivande för att införa krav på personalliggare. Byggbranschen välkomnar alltså den nya lagstiftningen och har ett nära samarbete med Skatteverket för att implementeringen ska gå så smidigt som möjligt.

Syfte med lagen

Syftet med personalliggare är att motverka svartarbete och främja en sundare konkurrens inom byggbranschen.

Lagar och regler

Personalliggare i byggbranschen styrs av följande regelverk:

- Skatteförfarandelagen (2011:1244).
- Skatteförfarandeförordningen (2011:1261).
- Skatteverkets föreskrifter om personalliggare (SKVFS 2015:6) samt om identifikationsnummer för en byggarbetsplats (SKVFS 2015:7).

Den 21 mars 2016 gjorde Skatteverket ett skriftligt ställningstagande som heter ”Avgränsning av uttrycket byggarbetsplats i skatteförfarandelagen”. Det innehåller framförallt ett förtydligande av hur begreppet *byggarbetsplats* ska tolkas samt nya riktlinjer för hur personalligare i byggbranschen ska tillämpas vid ramavtal, serviceavtal, drift- och underhållsavtal etc. Syftet med ställningstagandet är att reda ut vanliga frågor och underlätta Skatteverkets kontrollbesök. Det kan läsas i sin helhet [här](#):

De nya riktlinjerna ska tillämpas från och med den 1 juli 2016. Byggherrar som redan har anmält byggarbetsplatser eller ramavtal till Skatteverket enligt den gamla tolkningen ska ha åtgärdat detta senast den 1 januari 2017.

Övergångsbestämmelser

Kravet på personalligare gäller även byggverksamhet som påbörjades före den 1 januari 2016 och som beräknas pågå till efter den 30 juni 2016.

3. Viktiga begrepp

Det finns ett antal centrala begrepp som återkommer i lagstiftningen:

Byggarbetsplats: En plats där byggverksamhet bedrivs. En byggarbetsplats måste också ha någon form av geografisk utbredning. Det kan vara allt från skolor och sjukhus till bostadshus, butikslokaler, vägar och järnvägar.

En vanlig fråga är var gränsdragningen går mellan en och flera byggarbetsplatser. Här finns inget enkelt svar utan det krävs en samlad bedömning av faktorerna i varje enskilt fall. En viktig faktor är Skatteverkets möjlighet att överblicka byggarbetsplatsen vid sina kontrollbesök. Tidsmässiga aspekter och byggverksamhetens karaktär spelar också roll. Vilken entreprenadform som tillämpas har däremot sällan någon betydelse för byggarbetsplatsens avgränsning.

Grundregeln är att byggverksamhet som utförs på olika platser inte ska räknas som samma byggarbetsplats. Med olika platser avses platser som är så geografiskt åtskilda från varandra att Skatteverket vid ett kontrollbesök inte kan överblicka vilken byggverksamhet som pågår. Undantaget från regeln är byggprojekt som rör sig längs en från början angiven sträckning, till exempel ett vägbygge eller en rördragning mellan punkt A och B. I sådana fall anses byggarbetsplatsen vara densamma även om den geografiska utbredningen varierar vid olika tidpunkter. Det finns också tillfällen när flera byggprojekt bedrivs samtidigt inom samma område, men ändå ska räknas som olika byggarbetsplatser. På Skatteverkets webbplats finns flera klagörande exempel på vad som gäller i olika situationer som kan uppkomma.

En nyhet i Skatteverkets ställningstagande som nämns ovan är begreppet ”kontinuerligt pågående byggverksamhet inom ett avgränsat område”. Det innebär att när byggverksamhet pågår kontinuerligt inom ett avgränsat område/fastighet, exempelvis en industri eller ett sjukhus, så kan detta räknas som en och samma byggarbetsplats. Även här gäller dock principen att Skatteverket ska kunna överblicka byggverksamheten och utföra effektiva kontrollbesök. Området får alltså inte vara hur stort som helst.

Byggverksamhet: Näringsverksamhet som avser om-, till- och nybyggnadsarbeten, reparations- och underhållsarbeten, anläggningsarbeten samt rivning av byggnadsverk.

Tjänster som stödjer byggverksamheten, till exempel städning och bevakning på byggarbetsplatsen, omfattas också av lagstiftningen. För mer information och exempel se svensk näringsgrensindelning (SNI). De aktuella SNI-koderna för byggverksamhet är:

41 Byggande av hus

42 Anläggningsarbeten

43 Specialiserad bygg- och anläggningsverksamhet

Eftersom skatteförfarandelagen gäller *näringsverksamhet* är reglerna om personalliggare inte tillämpliga på byggverksamhet som bedrivs helt i kommunal regi. Däremot görs inget undantag för kommunala och landstingsägda bolag.

Byggherre: Den som för egen räkning utför eller låter utföra projekterings-, byggnads-, rivnings- eller markarbeten. Definitionen är hämtad från plan- och bygglagen (2010:900), första kapitlet, fjärde paragrafen. Det kan till exempel vara:

- Enskilda näringsidkare, aktiebolag och andra juridiska personer.
- Utländska entreprenörer.
- Statliga myndigheter, kommuner och landsting.
- Bostadsrättsföreningar.

Den som bedriver byggverksamhet: Alla näringsidkare som är verksamma på byggarbetsplatsen, inklusive tillverkare som installerar produkter och material. Det finns även fall då byggherren bedriver byggverksamhet med egen personal.

Verksam person: Alla personer som deltar i byggverksamheten eller eventuella stödtjänster.

Undantag

Personalliggare behöver inte föras om:

- Den förväntade arbets- och materialkostnaden på byggarbetsplatsen uppgår till högst fyra prisbasbelopp exklusive moms (177 200 kronor år 2016).
- Byggherren är en privatperson som bygger för eget bruk.

4. Byggherrens skyldigheter

Införandet av personalliggare i byggbranschen medför följande skyldigheter för byggherren:

- Göra bygganmälan till Skatteverket.
- Tillhandahålla den utrustning som krävs för att föra elektronisk personalliggare på byggarbetsplatsen.
- Hålla den samlade personalliggaren tillgänglig för Skatteverket på byggarbetsplatsen.
- Meddela Skatteverket när byggverksamheten avslutas samt om någon obligatorisk uppgift i bygganmälan ändras under byggets gång.

Byggherren kan under vissa förutsättningar välja att överlåta sina skyldigheter till den som bedriver byggverksamhet. Läs mer under rubriken ”Överlåtelse av skyldigheter”.

Bygganmälan

Bygganmälan till Skatteverket ska göras innan byggstart för varje byggarbetsplats där den sammanlagda kostnaden för byggverksamheten beräknas uppgå till mer än fyra prisbasbelopp, exklusive moms. Bygganmälan öppnade den 15 december 2015 genom e-tjänsten ”Personalliggare bygg”, vilken du hittar på Skatteverkets [webbplats](#). För att använda e-tjänsten krävs e-legitimation. Det är även möjligt att göra bygganmälan via en blankett som finns för nedladdning på Skatteverkets webbplats. Denna metod riktar sig exempelvis till utländska företag som inte har möjlighet att skaffa e-legitimation.

Bygganmälan innehåller följande obligatoriska uppgifter:

- Byggherrens namn.
- Byggarbetsplatsens adress, fastighetsbeteckning eller GPS-koordinater (latitud och longitud).
- Datum för byggstart.

Bygganmälan ska ge Skatteverket en klar bild av var och när byggverksamheten pågår, vilket behövs för planering och genomförande av oanmälda kontrollbesök. För att underlätta Skatteverkets kontroll får du gärna fylla i kontaktperson, hur många personer som beräknas vara verksamma på byggarbetsplatsen samt om det är ett bygg- eller anläggningsprojekt. Det finns även ett fält för övriga upplysningar som du exempelvis kan använda när det rör sig om kontinuerligt pågående byggverksamhet inom ett avgränsat område.

När anmälan är gjord får du en kvittens på skärmen med ett identifikationsnummer för den aktuella byggarbetsplatsen. Identifikationsnumret består av 13 alfanumeriska tecken (A-Z och 0-9). Skatteverket skickar även en bekräftelse, antingen digitalt om du är ansluten till tjänsten Mina meddelanden eller via brev till den adress som angivits. Den som använder pappersblankett för att göra bygganmälan får räkna med en viss handläggningstid.

Tillhandahålla utrustning för elektronisk personalliggare

Byggherren ska tillhandahålla den utrustning som krävs för att den som bedriver byggverksamhet ska kunna föra en elektronisk personalliggare på byggarbetsplatsen. Det finns en del lagstadgade funktions- och hanteringskrav på personalliggaren (se nedan), men det är upp till byggherren att välja en teknisk lösning utifrån sina behov. Förmodligen kommer vi att få se en kombination av stationära system och mobila applikationer beroende på byggverksamhetens karaktär.

Personalliggaren ska föras elektroniskt och innehålla följande uppgifter:

- Byggarbetsplatsens identifikationsnummer.
- Näringsidkarens namn och personnummer/samordningsnummer/organisationsnummer eller motsvarande utländskt nummer.
- Verksamma personers namn och personnummer/samordningsnummer eller motsvarande utländskt nummer.
- Tidpunkt då respektive person påbörjat och avslutat sitt arbetspass.

Det ska finnas en separat personalliggare för varje näringsidkare och en samlad personalliggare för samtliga näringsidkare på byggarbetsplatsen. Den sistnämnda ska byggherren alltid ha elektronisk tillgång till.

Verksamma personer ska registreras i personalliggaren så fort deras arbetspass påbörjas respektive avslutas. Felaktig information eller uppgifter som inte förts in vid rätt tidpunkt, till exempel om någon glömmer att logga in/ut, ska kunna korrigeras i efterhand. Samtliga ändringar i personalliggaren måste dock göras som tillägg där det framgår när ändringen gjordes och av vem. Det är inte tillåtet att radera någon uppgift i personalliggaren.

Personalliggaren ska vara utformad så att det finns möjlighet att söka uppgifter om verksamma personer och näringsidkare inom ett önskat tidsintervall. All information i personalliggaren måste kunna sparas elektroniskt eftersom det finns ett bevarandekrav (se näringsidkarens skyldigheter nedan). Observera att uppgifterna i personalliggaren endast får användas för att uppfylla skyldigheterna i skatteförfarandelagen. Det är olagligt att använda uppgifterna för andra ändamål, exempelvis tidsregistrering eller liknande.

Undantag

Följande personer räknas inte som verksamma och behöver därmed inte registreras i personalliggaren:

- Personer som enbart lastar och lossar material.
- Myndigheter.
- Studiebesök.
- Praoelever från grundskolan.

Hålla den samlade personalliggaren tillgänglig för Skatteverket på byggarbetsplatsen

Vid Skatteverkets kontrollbesök ska byggherren omedelbart kunna visa upp den samlade personalliggaren för byggarbetsplatsen. Informationen i personalliggaren kan redovisas på skärm eller papper, med eventuella krypterade uppgifter dekrypterade. Det går också bra att överföra uppgifterna till Skatteverkets kontrollant via mejl eller USB.

Ändring och avanmälan

Vid ändring och avanmälan används samma e-tjänst som vid bygganmälan. Avanmälan ska innehålla byggarbetsplatsens identifikationsnummer och göras senast 14 dagar efter att byggverksamheten avslutats. Det är viktigt att avanmäla i tid så att Skatteverket inte möts av en tom byggarbetsplats vid kontrollbesök.

Eventuella ändringar av obligatoriska uppgifter i bygganmälan ska också ske inom 14 dagar. Det kan till exempel bli aktuellt om du av misstag uppgett fel uppgifter i bygganmälan eller om den planerade byggstarten senareläggs. Ändringsanmälan kan med fördel också göras i samband med ett längre uppehåll i byggverksamheten.

Eventuella tilläggs- och reklamationsarbeten efter byggets färdigställande ska däremot anmälas som en ny byggarbetsplats och tilldelas ett eget identifikationsnummer.

Överlåtelse av skyldigheter

Byggherren kan under vissa förutsättningar välja att överlåta sina skyldigheter till den som bedriver byggverksamhet. För detta ställs dock följande krav:

- Du måste överlåta hela byggherreansvaret, inte enskilda delar. Överlåtelsen ska således ske innan bygganmälan till Skatteverket.
- Du kan endast överlåta byggherreansvaret vid en utförandeentreprenad eller en totalentreprenad, och då till en generalentreprenör. Det går alltså inte att överlåta skyldigheterna vid en delad entreprenad.
- Överlåtelsen måste göras genom ett skriftligt avtal.
- Överlåtelse kan endast göras av byggherren och i ett led.

Vid upphandling av byggtjänster kan du använda följande skrivelse i de administrativa föreskrifterna (AMA AF 12) för att överlåta byggherrens ansvar enligt skatteförfarandelagen till entreprenören.

Entreprenören ska överta samtliga skyldigheter avseende elektronisk personalliggare enligt 39 kap 11 b och 12 §§ samt 7 kap 2 a och 4 §§ Skatteförfarandelagen.

Skrivelsen görs under kod/rubrik ”AFC.345 Elektronisk personalliggare” vid utförandeentreprenad och under kod/rubrik ”AFD.345 Elektronisk personalliggare” vid totalentreprenad.

5. Näringsidkarens skyldigheter

Näringsidkare som bedriver byggverksamhet ska föra personalliggare med den utrustning som byggherren tillhandahåller. Varje näringsidkare på byggarbetsplatsen ansvarar för att egen och inhyrd personal registrerar sig i personalliggaren så fort deras arbetspass påbörjas respektive avslutas.

Näringsidkaren ska hålla sin personalliggare tillgänglig för byggherren och Skatteverket på byggarbetsplatsen. All information i personalliggaren måste sparas elektroniskt i minst två år efter det kalenderår då näringsidkarens beskattningsår går ut.

6. Kontrollbesök och kontrollavgifter

Skatteverkets kontrollbesök

Enligt skatteförfarandelagen har Skatteverket rätt att göra oanmälda kontrollbesök på byggarbetsplatsen. Ögonblicksbilden är viktig för att kontrollen ska bli effektiv. Därför ska Skatteverkets kontrollant genast få tillgång till den elektroniska personalliggaren. Detta gäller både enskilda personalliggare för de näringsidkare som bedriver byggverksamhet och den samlade personalliggaren som byggherren ansvarar för.

Som tidigare nämnts kan informationen i personalliggaren redovisas på skärm eller papper, med eventuella krypterade uppgifter dekrypterade. Det går också bra att överföra uppgifterna till Skatteverkets kontrollant via mejl eller USB. Skatteverkets standard vid digitalt informationsutbyte är XML-filer. Mer information om detta hittar du på Skatteverkets webbplats under fliken Företag/Självservice/Alla e-tjänster/Schemalager.

Skatteverket kontrollerar att det förs elektronisk personalliggare på byggarbetsplatsen samt att verksamma personer och företag är registrerade i liggaren. Verksamma personer ska vid förfrågan uppge vem de arbetar för och kunna styrka sin identitet. Det finns inget krav på giltig ID-handling utan identiteten kan även styrkas genom exempelvis inpasseringskort, företagslegitimation eller att personen i fråga muntligen uppger sitt namn, personnummer och sin arbetsgivare. Den insamlade informationen jämförs med uppgifterna i personalliggaren.

Skatteverket ser gärna att någon ansvarig person på byggarbetsplatsen följer med under kontrollbesöket, både av praktiska och säkerhetsmässiga skäl. Tanken med detta är att besöket ska gå så smidigt som möjligt för alla parter. Samtidigt får byggherren/entreprenören en inblick i hur kontrollbesöket går till.

När kontrollbesöket är avslutat lämnar Skatteverket ett kvitto på när kontrollen utfördes samt vem du ska kontakta vid eventuella frågor. Om det inte finns någon ansvarig person på byggarbetsplatsen postas kvittot till byggherren.

Observera att Skatteverket även kommer att göra kontrollbesök på byggarbetsplatser där byggherren inte har gjort någon bygganmälan.

Kontrollavgifter

Skatteverket har rätt att ta ut kontrollavgifter av byggherrar och näringsidkare som inte uppfyller sina skyldigheter kopplade till elektroniska personalliggare. När Skatteverket upptäcker brister gäller följande taxor:

Byggherren

- Ej anmält byggstart: 25 000 kronor per byggarbetsplats.
- Ej tillhandahållit utrustning för elektronisk personalliggare: 12 500 kronor.
- Ej hållit den samlade personalliggaren tillgänglig för Skatteverket vid kontrollbesök: 12 500 kronor.

Den som bedriver byggverksamhet (näringsidkaren)

- Ej hållit sin egen personalliggare tillgänglig för Skatteverket vid kontrollbesök: 12 500 kronor.
- Bristfällig personalliggare eller att uppgifterna inte bevarats: 12 500 kronor.
- Verksamma personer saknas i personalliggaren: 2 500 kronor per person.

Skatteverket tar endast ut en 12 500-kronorsavgift per kontrollbesök, även om flera likvärdiga fel upptäcks hos byggherren/näringsidkaren. Vid upprepade brister inom ett år dubblas avgiften från 12 500 kronor till 25 000 kronor. När verksamma personer saknas i personalliggaren finns dock ingen övre beloppsgräns, här är det 2 500 kronor per person som gäller oavsett antal.

Den som bedriver byggverksamhet kan endast åläggas kontrollavgift om byggherren har tillhandahållit utrustning för elektronisk personalliggare. Innan beslut om kontrolluppgifter verkställs skickar Skatteverket ett övervägande till den som har misskött sig så att denne får en chans att yttra sig i ärendet.

Övriga sanktioner

Skatteverket har även rätt att göra en begränsad revision i samband med kontrollbesöket på byggarbetsplatsen. Detta ger exempelvis myndigheten befogenhet att begära ut anställningsavtal och lönespecifikationer för att jämföra med uppgifterna i personalliggaren.

Om en byggherre eller näringsidkare fortsätter att missköta sig, trots kontrollavgifter, kan Skatteverket besluta om en fördjupad revision och vitesföreläggande. Ett beslut om registrering (bygganmälan), kontrollavgift eller föreläggande med vite kan överklagas till förvaltningsrätten.

Mjuk linje under första halvåret 2016

Skatteverket kommer att visa särskild hänsyn under första halvåret 2016 för att de som omfattas av lagstiftningen ska hinna vidta nödvändiga åtgärder samt vänja sig vid de nya rutinerna. Bakgrunden till beslutet är att kravet på elektroniska personalliggare innebär en stor förändring för byggbranschen, exempelvis genom införandet av nya tekniska system och anpassning av befintliga avtal. Dessutom har en del viktig information dragit ut på tiden, vilket försvårat förberedande åtgärder. Detta innebär inte att Skatteverket kommer att vänta med sina kontrollbesök. Däremot kommer myndigheten att vara återhållsam med sina kontrollavgifter under första halvåret av 2016.

7. Förberedelser inom kommuner och landsting

Här följer några avslutande tips och råd till byggherrar i kommuner och landsting.

- Gå igenom er organisation. Vilka förvaltningar, avdelningar och bolag berörs av den nya lagen? Använd definitionen av byggherre som finns under rubriken ”Viktiga begrepp” i denna rapport.
- Gör en inventering av era byggprojekt och ramavtal för byggtjänster. Vilka pågående projekt löper över halvårsskiftet 2016 och omfattas därmed av övergångsbestämmelserna? Vilka planerade projekt närmar sig byggstart?
- Se över inköps-, upphandlings- och avtalsrutiner. Behövs nya formuleringar och tillägg?
- Skapa interna rutiner för att uppfylla byggherrens skyldigheter. Vem ska göra vad? Informera personalen så att alla är införstådda med ansvarsfördelningen.
- Undersök marknaden för elektroniska personalliggare och bestäm vilken lösning som bäst motsvarar era behov.
- Analysera om, när och hur ni ska överlåta byggherrens skyldigheter till entreprenören. Starta en dialog med era leverantörer av byggtjänster.
- Se Skatteverket som en resurs och var inte rädd för att ställa frågor!

8. Frågor och svar

Hur definieras en byggarbetsplats vid ramavtal, drift- och underhållsavtal eller byggserviceavtal?

Skatteverkets utgångspunkt är att ramavtal och liknande inte utgör en byggarbetsplats eftersom avtalet i sig inte är ”en plats där byggverksamhet bedrivs”. Denna tolkning skiljer sig alltså från tidigare då det under vissa förutsättningar var okej att anmäla ett helt ramavtal som en byggarbetsplats. Anledningen till ändringen är att vissa byggherrar har anmält kommuner, län eller hela landet som en byggarbetsplats, vilket omöjliggör en effektiv kontroll.

Vid ramavtal eller liknande gäller det nu som byggherre att göra en samlad bedömning av varje enskilt avrop: arbetets art, storlek, geografiska utbredning, tidsaspekt samt Skatteverkets kontrollmöjligheter. Ett avrop kan medföra en eller flera byggarbetsplatser som ska anmälas till Skatteverket. Det kan även uppstå situationer då byggherren gör flera avrop kopplade till samma byggarbetsplats.

Hur ska personalliggare föras när flera olika byggprojekt pågår samtidigt inom samma område eller fastighet, exempelvis ett sjukhus?

Då ska det finnas separata personalliggare med unika identifikationsnummer för varje projekt. Undantaget är om det rör sig om så kallad kontinuerligt pågående byggverksamhet inom ett avgränsat område. Den typen av byggverksamhet kan ibland räknas som en byggarbetsplats, även om det i praktiken handlar om flera olika projekt. Om kontinuiteten i byggverksamheten bryts ska du meddela Skatteverket genom en ändring eller avanmälan.

Går det att överlåta byggherreansvaret till en samordningsansvarig, till exempel BAS-U, vid en delad entreprenad?

Nej, byggherreansvaret kan endast överlåtas vid en utförandeentreprenad eller en totalentreprenad, och då till en generalentreprenör. Det går aldrig att överlåta ansvaret vid en delad entreprenad.

Vad räknas som byggverksamhet?

Studera SNI-koderna 41-43 (www.sni2007.scb.se) och fråga Skatteverket om du fortfarande är osäker.

Omfattas byggverksamhet som kommuner och landsting driver helt i egen regi av lagstiftningen?

Nej, renodlad kommunal verksamhet med egen personal faller utanför lagen eftersom det inte är näringsverksamhet. Däremot görs inget undantag för kommunala och landstingsägda bolag.

Ska anställda inom kommuner och landsting registrera sig i personalliggaren när de vistas på byggarbetsplatsen?

Nej, enligt samma princip som svaret på föregående fråga. Det finns dock inget som hindrar byggherren från att registrera sin egen personal i den samlade personalliggaren.

Hur beräknas kostnaden för byggverksamheten i ett projekt som bedrivs med såväl kommunanställda som externa leverantörer?

All ersättning till externa leverantörer ingår i byggkostnaden men inte löner till kommunala tjänstemän. Samtliga kostnader för material ska räknas in i byggkostnaden, oavsett vem som gör inköpet.

Ska konsulter som bara göra enstaka, kortare besök på byggarbetsplatsen föra en egen personalliggare?

Grundprincipen är att alla näringsidkare som är verksamma på byggarbetsplatsen ska föra personalliggare. Men handlar det om en konsult som enbart gör enstaka, kortare besök på byggarbetsplatsen kan denne skriva in sig i byggherrens liggare.

Kommer Skatteverket att samordna sina kontrollbesök tillsammans med fackförbund eller andra myndigheter?

Nej, det finns inga sådana intentioner.

Omfattar byggherrens ansvar att tillhandahålla utrustning för elektronisk personalliggare även inköp av mobiltelefoner eller surfplattor till samtliga personer på byggarbetsplatsen?

Nej, så långtgående är inte byggherrens ansvar.

Måste överlåtelse av byggherreansvaret göras i ett separat avtal eller räcker det med ett tillägg i befintliga kontrakt/avtal?

Ett tillägg räcker så länge det klart och tydligt framgår att hela byggherreansvaret överläts till entreprenören. Läs mer under rubriken ”Överlåtelse av skyldigheter”.

Måste alla verksamma personer på byggarbetsplatsen ha giltig legitimation?

Nej, däremot ska de kunna styrka sin identitet vid Skatteverkets kontrollbesök. Det finns olika sätt att göra detta på, läs mer under rubriken ”Skatteverkets kontrollbesök”.

Vem är byggherre vid åtgärdande av försäkringsskador?

Försäkringsbolag brukar inte ta på sig byggherrollen, men det förekommer. Titta i försäkringsvillkoren och prata med ert försäkringsbolag.

Vad gäller om kostnaden för byggverksamheten blir högre än beräknat?

Byggnämnan ska göras så fort byggherren får vetskap om att kostnaden överstiger fyra prisbasbelopp. Om detta sker under projektets gång anges dagens datum i byggnämnan.

Räknas kommunen/landstinget som byggherre vid ombyggnationer, reparationer och underhåll i externa fastigheter/lokaler?

Lagen definition av byggherre är ”Den som för egen räkning utför eller låter utföra projekterings-, byggnads-, rivnings- eller markarbeten”. Vem som äger fastigheten/lokalen är alltså inte avgörande. Se över hyreskontraktet och prata med fastighetsägaren om du är osäker.

För mer information se www.skatteverket.se under fliken Företag/Arbetsgivare/Personalliggare.

Personalliggare i byggbranschen

Den nya lagen om personalliggare i byggbranschen har väckt många frågor om hur offentliga byggherrar påverkas. Vilket ansvar har byggherren? Omfattas kommunens egna anställda av lagen? Hur hanteras ramavtal som inkluderar flera byggarbetsplatser? När och hur kan överlåtelse av ansvaret ske? Vilken utrustning behövs? Många tänkbara scenarion har målats upp.

I den här rapporten reder vi ut vad den nya lagen innebär för dig som offentlig byggherre. Du kan här läsa om lagens innehåll och syfte samt vad du som byggherre har för skyldigheter: exempelvis att göra bygganmälan, att tillhandahålla utrustning och att hålla personalliggaren tillgänglig. Även näringsidkarens skyldigheter presenteras samt Skatteverkets kontrollbesök och kontrollavgifter.

Rapporten innehåller dessutom tips på viktiga förberedelser att göra i kommuner och landsting samt ett särskilt avsnitt med svar på de vanligaste frågorna. Ambitionen är att ge skräddarsydda svar på de viktigaste frågorna för dig som offentlig byggherre. Rapporten är reviderad efter Skatteverkets ställningstagande den 21 mars 2016-

Upplysningar om innehållet
Simon Imner, simon.imner@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2016
ISBN/Beställningsnummer: 978-91-7585-315-4
Text: Leo Holmgren-Recht, Printa Public Relations
Produktion: Birgitta Granberg, SKL
Tryck: LTAB

Ladda ner på webbutik.skl.se. ISBN/Beställningsnummer 978-91-7585-315-4